Baş muharriri: Esat Adil Müstecabi
Yıl: 1 — 10 KURUŞ — Sayı: 9
Mektup ve telg adresi: Posta kutusu 519 İstanbul
İdare: Cağaloğlu Çukur Han No: 4
15 Temmuz Pazartesi 1946

GERÇEK

(Emeğe Hak, Emekçiye Hürriyet)
HALK DAVASI GÜDER, SİYASİ SABAH GAZETESİ

Dost ve post kavgası

Sonuna yaklaşmakta olduğumuz seçim mücadelesini, karşılıklı gürültü, tenkit, polemik, tehdid ve tazyiklere rağmen üzerimizde bıraktığı intiba kısaca şudur:

Bu, dostlar arasında bir post kavgasıdır.

ESAT ADİL

Uzun yıllar süren itiyatlar sebebile seçimlerde, hükûmet kuvvetleri tarafsızlık güdememektedir.

Gerçi dünyanın hiç bir yerinde seçimler sükûnetle yapılmaz. Fakat yine dünyanın hiç bir yerinde - faşist ve totaliter memleketler müstesna - hükûmet kuvvetlerinin, bekçisinden, valisine kadar yalnız bir tarafı tutduğu görülmüş, işitilmiş değildir.

Şu sıra, hemen herkes bir «post kurtarma» taktiği kullanmaktadır. Eğer onlar bilmiş olsalar ki, üçüncü hatta ikinci plândaki hükûmet kadrosu, seçim neticelerinden müteessir olmayacaktır. O zaman bugünkü müfrit tarafgirlik yerine mutedil bir tarafsızlık hâkim olur, ve seçim mücadelesi partilerle hükûmet kuvvetleri arasında değil, doğrudan doğruya partiler arasında yapılmış olurdu.

Unutmamalı ki, bu seçim eski dostlar arasında bir post kavgasından ibarettir ve hiç bir ideolojik karakter taşımamaktadır.

Ya bu mücadele C. H. partisine karşı tam ideolojik bir karakter taşısaydı, o zaman bu günkü resmi müdahale ve tazyiklerin çapı ve mahiyeti kimbilir ne kadar aşırı ve dehşet verici olurdu!...

Bu dost ve post kavgaları bile ispat ediyor ki, demokrası anlayışımız çok hatalı, çok eksik ve demokratlığımız çok gayri samimidir.

Türkiye, beynelmilel şartlar akışı içinde kendi milli şartlarını düzenlemeye mecburdur. Iktidar partileri ne yapsalar tarihi gelişmenin akışını durduramazlar. Yarını bizim halk kitlelerimiz de güneşin altındaki ve yurt topraklarının üstündeki insanlık ve yurttaşlik haklarını, geniş bir sınıf şuurile istemeye kalktıkları zaman, mücadelenin, bu günkü dost ve post kavgalarına benzemiyeceği daha şimdiden iyice kavranmalıdır.

Demokrasi anlayışımızı o şekilde ayarlamalıyız ki, yarınki demokratik sınıf mücadeleleri karşısında devlet kuvvetlerinin tarafgirlik huyu nüks etmesin.

Aksi halde, Türk demokrasisinin gelişmesini önlemeye çalışacak olanların tarihi mesuliyeti tasavvur edilemiyecek kadar ağır ve tehlikeli olacaktır.

O sosyal mücadele merhalelerini arızasız ve zayiatsız geçebilmemiz için, bu günkü dost ve post kavgalarından faydala- [illegible] çalışmalıyız.

Amerikada fiatlar yükseldi

Vaşington, 14 (A.A.) — Amerika'da herkesin ancak zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak kadar mübayaatta bulunması için şiddetli bir savaş açılmıştır. Bunun sebebi, fiat mürakabesinin kaldırılması üzerine eşya fiatlarının derhal yükselmiş olmasıdır.

Beyrnes Vaşingtona geldi

Vaşington, 14 (A.A.) — Dış işleri bakanı Byrnes Vaşingtona gelmiş ve hava meydanında başkan Truman tarafından karşılanmıştır. İki devlet adamı uzun süren bir görüşmede bulunmuşlardır. Paristen Amerikan heyetini getiren uçaktan indiği sırada gazetecilerin sorusuna cevap veren Byrnes şöyle demiştir:

«Barış yolunda ilerlemeler kaydedildiğini söylemekle zevk duyuyorum.»

"Demokrasi, halkın kendi varlığını kendi kudret ve kuvvetiyle sağlamasıdır,,

Mareşalın demeci

Hakiki demokrasi derken iktisadi demokrasiyi de kasdediyorum

Gazetemize hususi beyanatta bulunan Mareşal Fevzi Çakmak

Mareşalın demeci:

Adetleri çok, zayif partiler olacağına, daha az sayıda fakat olgun, kuvveti partiler olması daha faydalıdır.

Memlekette Türkiye sosyalist partisine olan ihtiyaç yeni meclis kurulduktan sonra kendini belli edecektir.

Harici politika, komşu ve uzak her devletle dostluk politikası olmalıdır. Blok siyaseline taraftar değilim.

Mareşal Fevzi Çakmak muharririmize beyanatta bulunurken

Mareşal dikkati çekecek derecede sıhhatli ve neşeli idi. Kendilerine «halkın malı olmak zordur, halkın malı olunca halk insanı rahatsız eder» dediğim zaman gülümsiyerek «halkın arzuları, yerine getirilmesi zaruri birer vesile telakki edilince, insan için bu zorluklar birer sevinç vesilesi olurlar» dedi.

Bu günkü şartlar kanun ve kararlar yürürlükte bulundukça serbest bir seçimi mümkün görüyor musunuz?

— Partilerin kanuna dayanmaları, bitaraf kalmaları, vatandaşların eşitlik ve dokunulmazlık hak ve hürriyetlerine saygı göstermeleri şartile serbest seçim mümkün olacaktır.

— Mevcut hükûmeti iktidar partisinin teşkil etmekte olması bu serbestliğe bir engel olamaz mı?

— Esas olan kanundur, partiler, hükûmeti bitaraflıkta bıraktıkça vazifelerini yapmış olacaklardır.

— Bugün adetleri çoğalan partilerin mecliste yer almalarına taraftar mısınız?

(Devamı 4 üncüde)

Saraçoğlu

Kenan Öner'e cevap verdi

"Seçim serbestliği adına azami müsamaha gösteriyoruz,, dedi

Ankara, 14 (Gerçek) — Demokrat parti İstanbul il başkanı Kenan Öner'in İstanbul gazetelerinde, Başbakan Şükrü Saraçoğlunu istifaya davet eden yazısı münasebetile, Başbakan Şükrü Saraçoğlu Ulus gazetesine bugün aşağıdaki beyanatta bulunmuştur:

«Her vatandaş bu yazıların baştan aşağı haksız ve yersiz iddia ile tecavüzlerden başka bir şey olmadığını farkeder. Beni müteessir eden nokta her memleket dâvasında olduğu gibi bu seçim faaliyetleri sırasında dahi canla başla vazifelerini

(Devamı 4 üncüde)

Amerika Ingiltereye ödünç para vermeyi kabul etti

İngiltere borcunu elli yılda tamamen ödeyecek

Vaşington, 14 (A.A.) — Amerika Birleşik Debletleri kongresi, nihayet dün İngiltere'ye 3.750.000.000 dolar ödünç verilmesi hakkındaki kanun projesini tasvip etmiştir. Kanun projesi, şimdi başkan Truman'ın imzasına arzolunacaktır. Başkanın yüksek tasdikinden şüphe edilmemektedir. Çünkü Truman, bir çok defa bu ödünç vermeye hararetle taraftar olduğunu bildirmişti.

(Devamı 4 üncüde)

Başbakanın nutkuna rağmen Köylerde vesikasız dolaşılamıyor

Kütahya valisi ve Bayındır kaymakamı köylerde vesikasız dolaşılmasını menetti

Demokrat parti kaynaklarından verilen malûmata göre, Kütahya vâlisi Tevfik Hadi imzasıyla 12.7.46 tarihli ve 200/1320 sayılı bir tezkerede köylerde seçim propagandası yapmak ve teşkilât kurmak için gönderilecek kimselerin partilerce verilecek vesikaların, vilâyet merkezlerinde vâli ve kazalarda kaymakam tarafından tedkik ve tasdiki muvafık görüldüğü ve bu şekilde hareket etmek lâzım geldiği bildirilmiştir.

Bayındır kaymakamı Zühtü Öner parti sözcülerinin kaymakamlık vesikası almalarının zaruri olduğunu ve vesikası olmayanların köylerde dolaşamıyacağını bildirmiştir.

?

Marksizm bir ilim ve bir cemiyet metodudur. İlme bağlanmak ve bir ilmi metot kullanmak, ancak saygı çekici bir hareket iken bunu bayağı kelimelerle vasıflandırmak münevver geçinenler için ayıptır.

Her Marksist ve her sosyalist herşeyden önce insan ve herkesten fazla halkçıdır. Yani Marksist zümre menfaatlerine uşaklık etmeyen yegâne insandır.

Triyestede Amerikalılar hazır

Londra, 14 (A.A.) — İngiliz radyosunun haber verdiğine göre Triyeste'de bulunan Amerikan kıtaları her türlü ahvale hazır bir vaziyette bulunmak üzere emir almışlardır.

Türkiye dokuma sanayii işçileri Sendikası

Tramvay işçileri de toplandılar

Türkiye sosyalist partisi merkezinde dün, İstanbul dokuma işçileri mümessilleri bir toplantı yapmışlardır.

Bu toplantıda T. S. P. teşkilât ve sendika büroları şefleri de hazır bulunmuşlardır.

Elde edilen neticelere göre, bütün Türkiye dokuma sanayi işçilerini ihtiva edecek bir sendika kurulması kararlaştırılmıştır.

TRAMVAY, TÜNEL VE ELEKTRİK İŞÇİLERİ

İstanbul ve Üsküdar tramvay, Tünel ve Elektrik işçileri ileri gelenlerinden müteşekkil bir heyet dün, Türkiye Sosyalist Partisinin Merkez binasında ikinci bir toplantı yapmışlar ve Sendika meselesini görüşmüşlerdir.

Sendikanın ana hatları üzerinde mutabakat hasıl olmuş ve ana nizamnamenin süratle hazırlanması ve derhal faaliyete geçilmek üzere Vilâyete müracaat edilmesine karar verilmiştir.

Kurulacak olan sendikanın ilk ele alacağı başlıca mevzu dört yüz bin liranın işçilere iadesi meselesidir.

C. H. P. bedava gazete, kitap dağıtıyor

Ahmet Emin aleyhinde bir broşür Anadoluya dağıtıldı

H. P. işçi Çiftçi Parsini destekliyecek

Vatan gazetesi başmuharriri Ahmet Eminin mütareke devrinde Vakit gazetesinde yazdığı muhtelif baş yazılarından bazı parçalar alınarak 32 sahifelik bir broşür yayınlanmıştır.

Vakit matbaasında basılan ve Namık Arzbarcıoğlu tarafından yazılan bu broşür C. H. Partisinin Pendik şubesi tarafından bütün evlere parasız olarak dağıtılmıştır.

Bu broşürlerde şu bahisler vardır:

«Ahmet Emin, Türkiyenin bağımsız yaşıyabileceğine inanmıyor.

Ahmet Emin doğu Türk illerini Ermenistana vermek fikrinde. Ahmet Emin, Türk illerini ana yurttan ayırmak istiyor.

Ahmet Emin Türk değil, Osmanlı olduğumuz fikrinde.

Ahmet Emin memleket kapılarını yabancılara, ardına kadar açmak istiyor.»

C. H. P. Pendik ocağı azaları, halkı C. H. P. sine aza yazmıya çalışmaktadırlar.

Ayni zamanda Pendik kaymakamı her gün C. H. P. ocağına gelerek, burada vazifeli şahıslara direktifler vermektedir.

Bundan bir kaç gün evvel de yine böyle gizli bir toplantı yapılmıştır.

Burada Sontelgraf, Tanin, Vakit gazeteleri her gün bedava olarak halka dağıtılmaktadır.

«DÜN YAPILAN GİZLİ TOPLANTI»

Dün pazar olmasına rağmen Pendik C. H. P. olayında gizli olarak bir toplantı daha yapılmış ve bu toplantıda İşçi ve çiftçi partisi reisi Edhem Ruhi de iştirak etmiş ve C. H. P. ile işbirliği yapacağına söz vermiş ve C. H. P tarafından destekleneceğine dair vait almıştır.

Mısırda 11 CEMİYET kapatıldı

İskenderiye, 14 (A.A.) — Kommünizme karşı mücadele etmek için alınan tedbirlerden olmak üzere bakanlar kurulu dün 11 teşkilâtın derhal kapatılması için emir vermiştir.

Bu teşekküllerin isimleri henüz açıklanmamış ise de zannolunduğuna göre bu teşekküllerin binlerce mensupları vardır.

Bakanlar kurulu bu teşekküllerin yabancı bir devlet tarafından para yardımı gördükleri ve bunların gayelerinin memlekette içtimaî bir ihtilâl tertip etmek olduğuna dair deliller elde etmiştir.

3 Yunanlı hukuk adamı siyasi polis tarafından sorguya çekilmiş ve bunlardan biri tevkif olunmuştur.

Tanindeki 6 sütun başmakaleden sonra hatırladığımız:
— Yazınızdoldurmıyacak, altı arşın daha ilâve edin..

Alkol ve işçi

Alkola müptela işçi sınıf davasını yürütemez

Yediği yumrukların acısını içki masasında değil, davasında tuttuğunu koparıp çıkarmalıdır

Her ileri inkılâp hareketi, ni yüksek içtimaî kıymetlerin her ileri hamle muhakkak ki, hangi devirde olursa olsun, emekçi kitlenin ihtiyaç ve zaruretlerinin bir ifadesi ve yeni yüksek içtimaî kıymetlerin yaratılması demektir. Bu ifadenin, kitlelerin bağrından kopup gelen derunî sesini, halk önderleri, inkılâp yaratıcılar, içinde yaşadıkları sınıfın refaha erişmek arzusunun bir sembolü olarak duyuyorlar. Kırk küsur sene evvel bu sesi duyan Anatol Frans, işçi sınıfının nihai zaferine iman etmişti. İnkılâbı yaklaştırmak için, işçiler arasında vahdet temin etmek, onları şuurlandırmak, kendi kuvvetlerini idrâke sevketmek gerekirken ortaya çıkan bazı engeller, içtimaî facialar vardı ki, evvelemirde bunlarla mücadele etmek lâzımdı. İlk ihtar, şu haykırış oldu: «Alkole müptelâ işçi sınıfı, serbestiye kavuşamaz.» Niçin?..

Bütün iktisadî imkânları elinde bulunduran burjuvazi, bu imkânların kendisine bahsettiği nimetlerden istifade eden Maddî hayatını garanti altına aldığı için, mâneyî noksalarını gidermek zaruretini duyar. Yüksek sosyete denilen yaşayış tekli, burjuva zevkinin karakteristiğine uygun bir yaşayıştır ki, aşağı sınıflar, bu hayata intibak edebilmek için ne maddi ve ne de mânevi bakımdan mücehhez değildirler. Buna rağmen yine intibak etmeğe çalışsalar şu durum tahassül eder ki, netice, proletarya dâvasının gecikmesini mucip olur:

Birinci olarak, işçi sınıfının münkir elemanları burjuvaziye yaranmak için, sınıfî karakterlerinden mütecerrit olarak, burjuvazinin proletaryayı istismarına âlet olurlar, içinden çıktıkları sınıfa en büyük kötülüğü ve ihaneti yaparak amele aristokrasisi denilen müteessih zümreyi teşkil ederler. İktisadi imkânları bakımından proletarya ve burjuvazi arasında vasat bir durum arzederek ve hattâ zaman zaman genişleme kabiliyeti göstererek kurtuluş dâvasını geiktirmiş olurlar.

İkinci olarak, iktisadi temele bağlı olmıyan bir yüksek sosyete özleyişi, maddi hayatlarının imkânlarını kat kat düşürecek, kendi menfaatlerini idrak ten âciz olarak istismarın boyunduruğuna tahammül etmek için, muhtelif avunma çareleri arıyacaklardır. Bu vaziyet işçi sınıfının ölümü demektir. Artık bu sınıf uyutulmuştur; gözleri kördür; kulakları sağırdır. Önünden lokmasının alınmasına tahammül edebilmesi için, yediği tekmelere dayanabilmesi için, etrafında dönen dolapları anlamaması için, şuurunun kemirilmesi, mahvolmasını görmemesi, duymaması, bilmemesi lâzımdır. Alkolik olması lâzımdır. Kendini bilmiyecek derecede içmesi, uyuşması lâzımdır.

Fakat bunlara mukabil hakiki işçi sınıfı, ne patronunun önüne attığı kemiğin hakkı için kardeşlerinin istismarına, ezilmesine, mahvolmasına, tahkir edilmesine, hor görülüp boyunduruğa vurulmasına tahammül eden sınıf, ve ne de, emeğinin hakkını alamadığı için, kendi benliğini unutan, dâvasını bilmiyen, menfaatini idrâk etmiyen sınıf ve en rezilânesi de, bütün bu sebeplere tahammül edemiyerek, kurtuluş çaresini alkolde, kendini uyutmakta, uyuşmakta arıyan sınıftır; hakiki işçi sınıfı, istismar edildiğinin farkında olduğu halde, şuurla kurtuluş dâvasına hizmet eden, burjuvazinin can düşmanı, proletarya dâvasının adsız neferleridir.

İşçi arkadaklar, kardeşler;

«Alkole müptelâ işçi sınıfı serbestiye kavuşamaz» Bu sesi kulaklarınızdan çıkarmayın. İnsani haklarınızdan mahrum edildiğinizi, istismardan eriyip gideceğinizi bilin, hakkınızı arayın; haykırın. Biz sizi, yediği yumrukların acısını içki masasında unutmağa çalışır görmek değil, adaleti yerine getirmeğe didinir, tuttuğunu koparır görmek istiyoruz. Burjuva münevverlerinin iğfalâtına kapılmayın aldanmayın demokrasi maskesi altında, yine sizin için hazırladıkları tuzaklara düşmeyin! Biz inkılâpçı münevverler, inanın ki, hiç küphe etmeyin ki, müşterek kavgamızda omuzdaşınız, mukaddes davada yoldaşınızız.

F. HİKMET

Dünya Haberleri

İgnazio Silone avantiyi bıraktı

Roma, 14 (A.A.) — Sosyalist muharrir Ignazio Silone bugünden itibaren Avanti gazetesinin direktörlüğünü terketmektedir. Ignazio Silone bu vazifeyi geçen nisan ayı içinde Floransa'da yapılmış olan Sosyalist partisinin kongresinden sonra terketmek şartiyle üzerine almıştır. Ignazio Silon'nun halefi, partinin icra komitesinin toplantısından sonra tayin olunacaktır.

İspanya Franko-dan kurtulmalı

Nevyork, 14 (A.A.) — Emniyet konseyi eski başkanı doktor F. Castillo Najera dün veda nutkunu söylerken Franko hükümeti nezdinde derhal şiddetli teşebbüslerde bulunulmasını istemiştir. Meksika dış işleri bakanlığı vazifesini üzerine alacak olan doktor Najera evvelden beri Espanya'nın Birleşmiş milletler arasına alınmasına muarız olan milletleri Espanya ile derhal siyasi münasebetlerini kesmiye davet etmiştir.

ŞİKÂYETLER DİLEKLER

Cezaevinden bir mektup!

Son defa neşredilen 2945 sayılı kanuna Millî Korunma kanununun hükümlerinde yapılan değişikliğin sebep ve saikı Avrupa harbı sona erdiği halde Millî Korunma kanununun harbın devamına mahsus umumi hayatta husule getireceği pahalılığı önlemek ve Millî Müdafaanın muhtaç olduğu madde ve eşyayı temin etmekti.

Memleketimiz harbe girmemiş olduğu halde tesirlerinden uzak kalmamış ve bundan dolayı bu kanunun neşir ve tatbikına başlanmıştı. Filhakika en fazla hayat pahalılığı kaydeden memleketlerden biri Türkiye olduğu neşredilen istatistiklerden anlaşılmaktadır.

Bunun sebep ve âmillerinin neden ileri geldiğini inceliyecek değiliz. Çünkü bu açık hakikati memlekette idrâk etmiyen fert kalmamıştır.

Harp sona erdiği halde fevkalade halin zail olmadığı mutalâasile muvakkat olan Millî Korunma kanununun yürürlükten kaldırılmaması ve kaldırılmadığı gibi muhtelif tarihlerde yayınlanan Koordinasyon heyeti kararlarile harici ve dahili ticaret hayatında önlenmesi güç zorluklar ve hattâ bu yüzden iflâslar vâki olduğunu gazetelerde okuduk. Yine bu yüzden birçok yerlerde tüccarlar ticaret yapma imkânlarının ortadan kalkmakta olduğunu ileri sürmüşler ve Ticaret Vekili de bu mesele üzerinde ciddi tetkikler yapmak zorunda kalmıştı. Neticede şikâyetin varit olduğu anlaşıldı. Hükûmetçe bu hususta alınan kararlar Meclise intikal etti, muhtelif komisyonlarda incelendi, ölüm cezaları kaldırılmak suretile hafifletme ve maddelerde bazı değişiklikler yapıldı ve bu yüzden mahkûm olanların istifadeleri cihetine gidildi. Ceza hükümleri hâlâ baki olan çok büyük sermayeli ve memlekette büyük çapta iş yapan ve evvelce bu kanuna göre ağır hapis ve ağır para cezalarına mahkûm olan İstanbuldaki bütün tüccarlar son değişmeden istifade ile tahliye edildiler. Buna mukabil hükümetin bir sene den fazla bir zamandanberi el koyma kararını kaldırdığı ve satışını tamamen serbest bıraktığı (çimento) ihtikârından mahkûm olan yine İstanbulda yalnız dört beş kişi bu değişiklikten istifade ettirilmedi. Bu dört beş mahkûm üç dört sene gibi uzun bir hapis cezasına ve bin liradan az olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılmışlardır. Yine bu dört beş mahkûm en az (otuz üç) ay danberi yatmaktadırlar. Ödeme kabiliyetinden mahrum olduklarından ayrıca üçer sene daha yatmak zorunda kalacaklardır. Bu acı durum karşısında Ziya Paşa merhumun:

(Milyonluk çeliğin mısateli ikbal
— ile serefraz
Birkaç kuruş mürtekibin cayı
kürektir)

beytini hatırlamamak elden gelmez.

Fakat memlekette geniş mânasile bir demokrasi havası estiği şu günlerde dört beş mazur vatandaşın kanunda yapılan değişiklikten istifade edememek suretile gadre uğratılması daha ziyade bir unutma ve yanlışlık eseri olmasını düşünmeyi daha insaflı bulmaktayız. Bunun tashihi suretile istifademizin temini için alâkalı makamların dikkat nazarını çekmemizi yüksek vicdanlarınıza dehalet ederek rica ederiz. —

Adres: Üsküdar Paşakapı Cezaevi İş yurdunda ihtikâr suçundan mahkûm Yorgi Zikos

Eki: Anastasya Zikos Kadıköy Rasimpaşa Rıhtım iskelesi caddesi No. (110.

Türkiye sosyalizme neden muhtaçtır : 2 (1)

1923 - 1946 DEVRESİ

C. Halk Partisi memleketi tapulu çiftliği sanıyor

1946 seçiminden sonraki devre liberal burjuvazi devresi olacaktır. Ondan evvelki devre ise Türk oligarşisi devresidir

Hasan Tanrıkut

1789 Fransız ihtilâli hâkimiyetin aristokrasiden burjuvaziye geçişini ifade eder. Bugün burjuvazi her hususta Aristokrasinin yerini tutan muhafazakâr ve mürteci bir sınıf haline gelmiştir. Aristokraside feodal nizamın beş on aile arasında temin ettiği servet terakümü burjuvazide liberalist nizamla beş on kapitalistin eline geçmiştir. Yani her iki şıkta da ferdi, zümrevi bir servet terakümü olmuş en geniş kitle aldatılmıştır.

Zümreci, oligarşik çehresile H. P. bugün — iktisadi bakımdan — Aristokrasinin sosyal durumunu pek andıran bir vaziyet içindedir. Çünkü memleketi kendi tapulu çiftliği sanmaktadır. Burjuva partileri de onun karşısında kendi 1789 larını yaratmağa çalışıyorlar. Kısaca Türkiye çok seri şekilde oligarşiden liberal burjuvaziye geçiş yapıyor. 1789, garbe ne liberal partilerin zaferi kazandırdıysa bizde de halka onu verecektir. Söz ve teşkilâtlanma hürriyeti.. İktisadi meseleye gelince servet terakümü bu sefer fatih zümrede değil kuvvetlenecek olan burjuva sınıfında meydana gelecek fatih zümre de burjuvalaşacaktır.

Görülüyor ki imparatorlugun parçalanmasından doğan ve Monarşi safhasını idrak etmeksizin Millet safhasına geçen Türkiye H. P. ile monarşik devreyi oligarşik bir çehre altında geçirmiş bulunuyor.

Anayasanın şekli varlığı H. P. ne bugün bir takım prensip müdafaaları yapabilmek imkânını vermiştir. Aslında H. P. nin o anayasa ile hiçbir alâkası olmamıştır ve H. P. Türkiyede monarşik safhanın oligarşi şeklinde beliren bir ifadesidir. Bu oligarşi devresi zarfında — Avrupada, monarşinin bünyesi içinde nasıl burjuvazi kuvvetlenerek nihayet monarşiyi yıkmışsa — burjuvazi ticaret, müteahhitlik, bazı serbest meslekler ve yüksek devlet memuriyetlerile kuvvetlenerek nihayet oligarşiye son vermek gücünü kazanmıştır. Böylece H. P. nin 1923—1946 devresi haddizatında Türk oligarşisi devresidir ki garp monarkisine tekabül eder. 1946 seçiminden sonraki devre liberal burjuva devresi olacaktır.

1923 cumhuriyeti ve onu tekaddüm eden İstiklâl Savaşı hiç şüphe yok ki 1789 ihtilâlinin Türkiye üzerinde 1879 tan itibaren hissedilmeğe başlıyan tazyikinin neticesidir. yani 1923 cumhuriyeti ve milliyetçilik cereyanı 1789 ruhundan mülhemdir. Şu halde nasıl oluyor da biz Türkiyenin 1789 ve 1946 da başlatıyoruz.

Hiç küphe yoktur ki 1923 1946 oligarşik devreyi burjuva anlamınca millet olmak iddiasile ortaya çıkışın sosyal bünye içinde imkânsız hale gelmesinden ibarettir. Anayasa, sosyal tekâmül seyrinde sosyolojinin anladığı mânada burjuva ve millet saflarına varmış cemiyetlerden alınmıştır. Bunun 1923—1946 devresinde tatbik imkânı bulamayışı sosyolojik anlamile bu burjuva millet (sınıf) realitesine tekabül edememiş olmasındandır. Bu suretle 1923—1946 devresi Millet denilen çağdaş cemiyet tipine uygun bir devre olmayıp buna diktatörlük ile girişilmesi faaliyetidir. İşte bizim «oligarkik devre» dediğimiz 1923—46 devresi, tarihî seyir içinde, burjuva, millet olamamış olmanın yarattığı noksanlığı — ki bu monarşi kademesinin yaşanmamış olmaktan gelir — telâfi makasdile açılmış bir devredir ve bu halinden dolayı da garp monarşisine tekabül eden bir zümre monarşisi yani oligarşidir... Millet olduğumuz iddiası bize Millet'e ait bir metin olan Anayasayı ortaya attırdı. Bu metnin bok bir kalıp halinde kaldığı 1923—46 devresinde

İddia edenler şüphesiz «gayeyi» söylemiklerdir. İşte H. P. nin bugün prensip müdafaaları yapmasına imkân veren bu teşkilât ve bu anayasa olmuştur. Görülüyor ki sosyal tekâmülde ferdi istek ve irade daima lâfta kalır. Anayasayı vazetmekle millet olamadık, bilâkis Millet olunca Anayasayı tatbik edebileceğiz.

Millet olduğumuz iddiası ve hüsnüniyeti kâfi değildi, çünkü buna tekabül eden bir sosyal realite yoktu. Bu yüzden bir idealin cebren tahakkuk ettirilmesi faaliyetinden ibaret olan 1923 - 46 devresi aynı zamanda millet olabilmek için garp cemiyetlerinin geçirmiş oldukları «Monarşi» devresine de tekabül eder. 1923 - 46 diktatörlüğü siyasî ideali bakımından millet olmak hedefini güden fakat asıl olan iktisadi cephesile devletin (yani H. P. etrafında toplanan fatih ve kırtasi zümrenin) menfaatlerine hizmet eden tam manasile bir oligarkik devredir. Cumhuriyetin başında ortaya konan politik gaye, H. P. oligarşinin ekonomik ve bürokrat yani asıl reel bünyesi içinde o kadar kaybolu ki onu kendilerine hatırlatanları (anayasanın tatbikini isteyenleri- hapse atmaktan, vazifelerinden çıkarmaktan çekinmediler.

—1923 - 1946 devresini millet olmak iddiasile ortaya çıkan fakat sosyal tekâmül bakımından millet safhasına varamamış bir cemiyetin Monarşik (1- safhası olarak tesbite mecburuz. Bu millet olamamık olmak halini evvelce de söylemiş olduğumuz gibi sosyal tekâmülde imparatorluk cemiyet tipini takip eden merkeziyetçi monarşi kademesini-ki bu millî ihtilâl ve inkılâpları yapacak, bu suretle «Milleti tahakkuk ettirecek olan burjuvaziyi hazırlayıcı kademedir - geçirmemiş olmaktan gelir. Böylece biz imparatorluk ile millet arasındaki mütavassıt devre olan Monarşiyi 1923 - 46 oligarkik nizamile geçirmiş oluyoruz. Her ne kadar H. P. liler oligarşi iddiamızı reddederlerse de buna kulak asmamak icabeder, çünkü cemiyet ilmi bunu bize böyle göstermektedir. Burjuva nizamı içinde ileri olduklarını söylemekte ısrar eden, inkılâpçılık, halkçılık ve demokratlık ilân eden bu baylara ben: «tahakkuk ettirdiğiniz devlet kapitalizmi sistemi iddia ve ilânlarınızı sıfıra indiriyor, çünkü bu iktisadi sistem devleti, yani H. P. zümresinin menfaatlerini gaye edinmiş, halk, devlet menfaatine feda ve o uğurda istismar edilmiktir. Bunun ise cemiyet ilmindeki adı Oligarşi'dir» derim.

(1) İlk makale «Gerçek»in 11 Temmuz sayısında çıkmıştır.

APAÇIK DOSDOĞRU

Biz, on yedi milyon kişiyiz

ADİLOĞLU

Faşizmin bazı serdengeçtileri var ki, kime neye uşaklık ettiklerini ve niçin ettiklerini bilmiyecek, düşünemiyecek, sorulsa cevap veremiyecek hale gelmişlerdir. Kafataslarındaki beyinleri bayat yumurtanın kabuğu içinde sallanışı gibi sallandıkça hezeyan savuruyorlar.

—Türk milletine, kahve peykelerine serilip ahmakça kaside söylemeyi, Beyoğlu kaldırımlarını sürte sürte Anadolu hasreti çekmeyi, maval dinleyip masal okumayı, züppe züppe konuşup kahpe kahpe gülmeyi iş edinmiş olan bu sokak serserileri, Sosyalizm ve Marksizme küfrederlerken altı milyon toprak ırgadına, bi buçuk milyon işçiye, bir milyon esnafa ve onların çoluk çocuğuna dil uzatmış olduklarının farkında bile değildirler.

Beş on aylağın refahı, beş on sermaye madrabazının keyfi uğruna köleleştirilmiş bu on milyonlarca yurttaşın sanki onların martavallarile olacakmış gibi Marksist ilme, marksist metoda düşmanlık ederler.

Realiteyi sapına kadar kavramış, insanın idealini gönlüne ve kafasına yerleştirmiş bir Türk Sosyalistinin yurt ve millet sevgisini onlar anlıyamazlar. Bir avuç aylağın dalkavukluğunu edenler bütün bir milletin dâvasını yürütenleri bir azınlık, beş on fertten ibaret sayarlar.

Bir Sosyalist, bir milletin yüzde doksanı demektir. Ve biz beş on kişi değil tam on yedi milyon kişiyiz. Çünkü milletimizin tam on yedi milyonu emeğinin hakkını ve kurtuluşunu ancak bizden bekliyebilir. Sizlerden değil!

Kavun gibi

Aziz NESİN

Bir yandan mustakil adaylar bir yandan partililer, kendilerini topatan kavunları gibi halkın önüne serip:

— Beni seçin, beni seçin, diye barbar bağırdıkça, şehirliler pek o kadar değil ama köylüler, yani şu, «efendimizdir!» diye senelerdir kendileriyle alay edilen toprak işçisi de, kendine has iğneli istihzasına vesile buldu. Bıyık altından gülüyor. Ve bu efendilere:

— Kavun değilsiniz ki, koklayıp seçelim, demek, istiyorlar.

Bursanın köylerinden birine bir aday gidip propagandaya başlamış:

— Beni millet vekili seçeseniz sizi kuş sütü ile besliyeceğim. Yediğiniz önünüzde, yemediğiniz ardınızda kalacak. Elinizi sıcak sudan soğuk suya sokmayacaksınız, bir dediğiniz iki olmayacak gok dedikçe sugık dedikçe ekmek vereceğim. Milletin efendisi değil, beyi olacaksınız. Söylemiş, söylemiş ve onu, köylüler görünürdeki saflıklariyle dinledikten sonra:

— İyi ama, demişler, biz kendimize vekil seçeceğimiz adamı bir kere imtihan ederiz.

Aday şöyle bir durmuş, düştüğü vaziyetten kurtulmak için çaresiz:

— Peki demiş.

Köylüler sormuşlar:

— Bize, 7 tane tek rakkam söyle, toplayınca 42 olsun!

Meb'us olabilmek sevdasıyla tutuşan zat, parmaklarıyla sayarak, aramış taramış, bulmuş veya bulmamış bilmem, köyülüler de kıs kıs gülmüşler.

Senelerdir yarı ve sahte münevverlerle sandalye dostları köylülerle «efendimizsiniz!» diye alay etmişlerdi. Şimdi sıra onlarda. Para ile değil, sıra ile bu!

GERÇEK

Nüshası 10 Kuruştur

★

İmtiyaz Sahibi: [illegible]

Neşriyat Müdürü: [illegible]

★

ABONE ŞARTLARI

	Türkiye	Hariç Memleketler
Senelik	2000	3400 Kr.
Altı aylık	1500	2000
Üç aylık	800	1600
Bir aylık	300	

[illegible]	1000 Kr.
İkinci sayfa santimi	200
Üçüncü sayfa santimi	100
Dördüncü sayfa santimi	300

Gazetemize gönderilen yazı ve resimler neşredilsin veya edilmesin, iade edilmez, mesuliyet kabul edilmez.

★

Basıldığı yer: STAD MATBAASI

Cağaloğlu, Türbedar Sokak No. 18

Okuduk, Düşündük ve...

Dalkavukzaptiyeler

Başmakalelerinde hikâye, fıkra, mısra ve ata sözleri bol bol bulunan Ekrem Uşaklıgil dünkü Son Postada şu hadiseyi aynı süslü üslupla yazıyor:

«Rahmetli Atatürk bir akşam, rast gele yaptığı dolaşmalar esnasında bir işçi grupuyle karşılaşır ve grupun içinden birine hitap ederek gündeliğinden memnun olup olmadığını sorar.

Adam Denizyollarının bir vapurunda ateşçidir, günün kim bilir kaç saatini kızgın fırın karşısında geçirmekte ve bir lira yevmiye almaktadır.

Fırsat, bu fırsat. tayfa bütün derdini ortaya dökecektir, ancak dikkat eder. Gazinin arkasında «Huzuru mutat» zevattan ikisi, bir teviye baş sallayıp durayorlar.

Adam ürker ve gayri ihtiyari, gündeliğinden çok memnun olduğunu söyler.»

Gerile gerile demokrat olduğumuzu söylediğimiz çeyrek asırda. halkın diline köstek vuran bu kaş göz baş oynatan dalkavuk zaptıyelerdir. Yazar, bu zaptiyelerden korkup susan sınıfa mı, yoksa kaş göz oynatan sınıfa mı dahildir. —

BİR AZ DA ONLAR

Sontelgrafta Ethem İzzet Benice demokrat partiden soruyor:

«Demokrat Parti dış politikasını hangi esasa dayamaktadır? Ve demokrat parti Moskova radyosunun neşriyatını nasıl karşılamaktadır?»

Birinci suale demokrat parti zaten programında cevap vermiştir. Hattâ sade demokrat parti değil Ethem İzzetin kendisi de başmakalelerinde bu sualin cevabını müteaddit defalar vermeği ihmal etmemiştir. İkinci suale gelince: Anlaşılan Ethem İzzet Beniceye göre Demokrat partinin programı noksandır. Ona göre bu programa bir de «Moskova radyosu» faslı ilâve edilmek lâzımdır.

Daha ilerde Sontelgraf başmuharriri demokrat partiden şu suali sormaktadır:

«Artık yeter... Söz milletindir, diye duvarlara yapıştırılan Demokrat parti afişlerinde kasdedilen mana ve hedef nedir?». İlâhi Ethem İzzet Benice bunu bilmiyecek ne var? Sen sus da biraz onlar konuşsun, demektir.

BAZI İSTİSNALAR

Hüseyin Cahit Malçın şöyle yazıyor:

«Türk bağırmaz, çağırmaz. Hattâ yaygaradan, ağzı kalabalık insandan hoşlanmaz.»

Evet Hüseyin Cahit çok doğru söylüyor, fakat kabul etsin ki bazı istisnalar da olabilir. Meselâ Tanin gazetesi başmuharriri bu tarife pek uymuyor.

ZAMANA GÖRE YANAR

Vakit gazetesinde Peyami Safa tarafsız güziyle demokrat parti taraftarlığını eden gazetelere çatıyor ve diyor ki:

«Tarafsız olduklarını zırt zırt ilân edip Demokrat partiye taraftarlık eden gazetelerin mumu yatsıya kadar yanar.»

Halbuki Peyami Safa gibi daima dobra dobra taraf tutanların mumu hep yanar. Fakat bazan kızıl yanar, bazan yeşil yanar, zamana göre hattâ kapkara bile yanar. Ama yanar ya!

KAÇA MAL OLDUN?

Gene Peyami Safa vapurda rastladığı iki kişinin konuşmasını naklediyor:

«— Her gün bir lira gazete parası veriyorum.

— Niçin?

— Yalanı doğrudan ayırmak için iki tarafın gazetelerini de okumak lâzım. Demokrasi bana ayda otuz liraya mal oluyor.

— Vah vah!.. Ben bir hafta kadar günde dört gazete aldım, muhaliflerin yalanı çok azıttıklarını anladım ve onların gazetelerini bir daha elime almadım. Yani demokrasi bana 210 kuruşa mal oldu!»

Bu iki zat kulak misafirlerinin Peyami Sefa olduğunu farketselerdi herhalde kendisine şu suali sorarlardı:

— Siz Demokrasiye kaça mal oluyorsunuz?

FEDAİ

Tramvay işçilerile röportaj

Nankör meslek

Adam kandıran sahte ilânlar

Dünyanın en sabırlı işçisi, Türk tramvaycısı, yolcudan gördüğü hakaret kadar, idare tarafından da istismar edilmektedir

Beşiktaştaki Tramvap deposunun karşısında ve yanında irili ufaklı bir sıra kahvelerin içi koyu gri renkli ve ayni renk kasketli insanlarla dolu. Yüksek sesle münakaşa ediyorlar. Birbirleriyle gülüşüp şakalaşıyorlardı. Bunlar İstanbulun en neşeli ve sabırlı işçileri olan Tramvay biletçileriydi. Bana burasını tarif eden arkadaşımın hakkı vardı. Onun dediği gibi bu kahveler bu kadar kalabalık olduğu halde hemen hemen hiç kâğıt oynıyan yoktu. grup grup masaların etrafında toplanan tramvaycılar hararetli hararetli münakaşa ediyorlar, arasıra masalardan birinden yükselen kahkahalar bütün kahveye dağılıyordu.

Münakaşanın mevzuu para cezaları ve gündeliklere geçti. Mandaki masada yalnız oturan birile konuşmağa başladık.

— İyı amma dedim, artık o devirler geçti, şimdi demokrasi başladı, seçimler filân tek dereceli oluyor. Nuri Demirağ gibi milyonerler Demokrat Parti erkânı gibi zenginler bile hep işçilere hitap ediyor.

Bir kahkaha attı ve,

— Orası öyle, öyle ama kulak asma bunlar hepsi fasa fisodur. Bunlar seçim dalgası, köprüden geçinceye kadar ayıya dayı derler. Sen bakma, biz öyle okumuş değiliz ama, bu martavalları yutacak kadar da enayi değiliz.

Diğer masalardaki biletçi ve vatmanlar da birer birer etrafımıza dolmağa başlıyordu.

— Yalnız, dedim, doğru söylüyorsun ama sakın beni de Demokrat yahut Millî Kalkınma Partisi hesabına taraftar toplamağa geldiğimi zannetmeyin.

Kahkahayla güldü ve ilâve etti:

— Tamam. O vakit her şeyi öğrenirsin.

— Aman ha! Gündeliklerin azlığından filân şikâyet ettik. İsmimi bilmezsin ama sakın şekli şemailimi filân tarif edeyim deme de, istediğini yaz. Malûm ya ekmek meselesi bunlar benim söylediğimi anlarlarsa işten atıldığım gündür.

Kendimi temin ettim ve sormağa başladım:

— Günde kaç saat çalışırsınız?

— Günde dokuz ilâ on iki saat çalıştığımız vâkidir. Yalnız 9 saaten fazla çalıştığımız zaman fazla mesaî namiyle bir miktar para verilir.

— Ama gazetelerdeki işçi aranıcı ilânlarına nazaran iyi para aldığınızı tahmin ediyordum.

— Sen o ilânlara kulak asma. Herkes içinden şikâyet eder ama gene de bizim meslek en nankör meslektir. Sen bizim böyle gülüp eğlenmemize bakma. hepimizin içi kan ağlar vallâhi. Biletçi olacak adam dünyanın en sabırlı, en sinirsiz insanı olması lâzımdır, Yoksa bir saat bile bu meslekte duramaz. Günde on saat oniki saat binbir mihnet içinde, çalıştıktan sonra tıklım tıklım tramvaylarda bir bayın pantolonuna ayağın değmiş yahut bir bayanın çorabını kirletmişsin; vay efendim işitmediğin küfür kalmaz. Biz bunlara hep susarız, aldırmayız. eğer öyle herşeye kulak asacak olursak her saatte bir karakolu boylamamız lâzım. Aldığım para azmış, iş çok yorucuymuk, biz bütün bunlara razıyız gene ne yapıp yapıp ölmiyecek kadar idare edip gidiyoruz ama hiç olmazsa bu çektiğimiz mihnetleri takdir eden olsa, meselâ geçenlerde şöyle bir şey başıma geldi: Kurtuluş — Beyazıt tramvayındayım, tramvay Eminönü durağında biraz ilerde durduğu için yolcuların beklediği demirlere yanazmak için tramvay geriledi. Tam bu sırada kılığı kıyafeti düzgün bir bay nizamsız olarak dıkardan gelip atladı, kendisine, yaptığının doğru olmadığını ihtar edecek oldum, vay aman sen misin söyliyen, kibar bay açtı ağzını yumdu gözünü, kendisini teşhir etmeğe çalışan aradaşlarıma: «efendim diyor nasıl sinirlenmiyeyim, insan elâlemin içinde bu pespaye ve aşağı tabaka insanların ihtarına maruz kalırsa nasıl sinirlenmez». Tramvayda herkes te benim haklı olduğumu görmüktü; nitekim sizin gibi bir genç öteden işe karıştı ve kibar baya: «Beyefendi dedi, bu memlekete aşağı tabaka yukarı tabaka yoktur. Herkes birdir». Bu sefer kibar zat büsbütün çileden çıktı: «Nasıl yoktur? Nasıl yoktur, Başvekil ile bir tramvaycı parçası bir midir?» diye bağırmağa başladı, tramvayı durdurtup polis çağırmağa kalktı. Bu zata söyliyecek sözlerim vardı, ama ne yaparsın ekmek derdi. Gene işi ben tatlıya bağlamağa mecbur kaldım. Müdahale eden deli kanlıyı teskin ettim. Kibar zattan da özür diledim. Bizim meslek, kardeşim sabır ister sabır.

Tramvaycıların çalışma saati gelmişti, birer birer kalkmağa başladılar, ben de, kendilerine veda edecek ayrıldım. Molda, binbir türlü maddi ve mânevi ıztırap içinde vazifelerini şayanı hürmet bir tahammül ve sabırla, gören bu en mükemmel çalışkan insan tiplerine ne kadar büyük bir minnet ve hürmet borcumuz olduğunu düşünüyordum.

Hikâye

GEÇİM YOLU

Selim Bey, şöyle düşünüyordu:

On beş senelik memurdu; sebat ve dirayeti sayesinde bu günkü mevkine varabilmişti. Allaha çok şükür, âmirleri de bütün memuriyet hayatında kendisine iyi muamele yapmışlardı; zaten insan fenalığı da iyiliği de kendisi yaratmıyor muydu... Hülasa bütün bunlar dürüst çalışmasının bir mükâfatıydı.

Selim Bey hakikaten vazifeşinas bir memur, ayni zamanda vatan sevgisile yaşıyan bir insandı. Pek ihtiyar değildi ama, saçları nedense pamuk gibi ağarmıştı. Fakat Selim Bey, buna hiç aldırış etmez hatta ihtiyarlar gibi hoşlanırdı.. Sırası gelince «Evlat: biz vatan uğruna ağarttık bu saçları, boru mu bu?» diye şaka etmekten kendini alamazdı.

Vaziyetinden memnun görünürdü; esasen ömrünü oldukça rahat geçirmişti. Yalnız şu son senelerde harbin doğurduğu pahalılık, bütün memurlar gibi pek tabii olarak onun da bütçesini sarsmıştı; evi geçindirmek için epeyce sıkıntı çekmiyor değildi.

Selim Bey, bir taraftan evi geçindirmek kaygusuyla uğraşırken bir taraftan da diğer memur çağdaşlarını kritik ediyor hayretler içinde kalıyordu. Nasıl hayret etmesindi? Onlar da ev geçindirmek mecburiyetinde oldukları halde birçokları hayat pahalılığından hiç te müşteki görünmüyorlar, görünseler de yalancıktan yapma bir tavır takınıyorlar, sonra da her arzu ettiklerini alabiliyorlardı.. Pahalı ağır kumaşlardan elbiseler yaptırabiliyorlar, pek cafcaflı bir şekilde süslenip püslenip her Allahın günü kendilerine bir eğlence yeri bulabiliyorlardı.

Halbuki Selim Bey, elbisesi pek eskidiği için; köyle âdi kumaştan bir kat elbise yaptırayım demiş. fakat üç ay geçtiği halde henüz taksidini ödiyememişti. Kendi masrafiyle onların masraflarını uzun uzadıya mukayese ediyor ve şu neticeye varıyor: «İmkânı yok, aldıkları maaş malum.. öyleyse bütün bu lüks ve debdebe olamaz... Evet evet olamaz.» ve ilâve ediyor: «Bu terazi bu kadar sıkleti çekemeceez.. Mutlaka çalıp çırpıyorlar.» ve bir an Selim Beyin gözlerini o şaşaalı hayatları bürüyor.

— Çalmadan da diyor; geçinilmiyor; işte bak: ben, doğruluk taslayım derken bu hale geldik, hâlâ da bu fikirde bilmem neden durukça duruyorum? Hem ben, daha kolaylıkla kırpabilirim de...

Böylece hayal kurmağa başlıyor.. paralar kat kat cebine iniyor, cüzdanının gözlerinde ellilikler, yüzlükler, beş yüzlük ler deste deste duruyor; hemen o kümes gibi evden çıkıyor, bir apartıman kiralıyor.... oraya taşınıyor.. ağır kumaşlardan elbiseler yaptırıyor, pahalı şapkalar, yeni, şık ayakkabılar giyiyor.. yaşayışlarında umumi bir değişiklik yapıyor,

(Devamı 4 üncüde)

HALKIN İÇİNDEN

42 derece ateş

Doğan RUŞENAY

Sosyal hararet yüksele, yüksele son haddini buldu. Civanın biraz daha fırlayıp dereceyi patlatması bile muhtemel görünüyor. İrticain, memleketi - her bakımdan - içine yuvarlamış olduğu [illegible] uçurumu baş döndüren derinlikleriyle uzayıp gidiyor. Şüphe kaldırmaz bir hakikat olarak şunu görüyoruz ki halk kitleleri sonsuzcasına muzdarip ve şikâyetçidir. Onların hak ve hürriyetlerini bugün bir adım olsun ileri götürebilecek, her hareketi, bütün hataları içinde teşvik etmek lâzımdır. bu hareket kökten halkçı olmasa bile, madem ki bugün başka birşey yapmak mümkün değildir, mu ayyen bir hadde kadar onu, - hatalarından dolayı tekdir değil se bile - hükmen teşvik etmek gerektir. Neticeden sonra onun noksanlık ve yetersizliği için ayrıca mücadele etmek şartıle.. günün şartları daha inkılâpçı bir cereyanı mümkün, kılmadığına nazaran inkılâpçı zihniyet bunu amirdir. Fakat aynı inkılâpçı zihniyet bu cereyanın büyük yanlışlığını da ortaya vurmayı emreder. En ileriyi istemek inkılâpçılığın ta kendisidir, o hemen imkân sahasına çıkamıyorsa bir adım ileri olanı desteklemek doğrudur. Eğer günün kıyametler koparan sosyal cereyanını fiilen desteklemiyor ve sadece muvaffak olmasını temenni etmekle yetiniyorsak bunun sebebi onun hareket tarzındaki «iştirak hatası» ndadır. Çünkü aksi halde çok daha kuvvetli sonuçlar alınabileceği anlaşılmaktadır.

Sosyal hararet yüksele, yüksele son haddini buldu. Millet, kurtuluş arzularının doğurduğu ne yazık, pek azı tahakkuk edebilecek olan - ümitler içinde mücadele ediyor. İrticaın yenilmesi, memleketin huzura kavuşması herkesin isteğidir. Ama irticaınki kadar, son cereyanların zaferi de inkılâpçı için mücadeleyi gerektiriyor. Her iki şıkta da ona mücadele düşüyor. Çünkü halkın asıl dâvası başlamıştır, yürümesi lâzımdır. Ve hiçbir dâva yürüyüşü mücadelesiz olamaz.

Bu sûretle memleket içinde halkın zararına olabilecek hâdiseler zuhur etmeksizin sosyal hararetin tabii bir hal almasını temenni ediyoruz ve inkılâpçı görüşlere daha müsait mücadele şartları temin edecek olan tarafın zaferini diliyoruz.

Upton Sinclair:

DEVLER HASADI

Tercüme eden: A. Vatur

- 9 -

Avusturya Başvekili Schuschnigg Führer'den ağzının payını almağa geldiği vakit neler geçtiğini anlatabiliyordu. Muhakkak ki Juan March bizzat kendisi bu kadar şerefe nail olmamış; ve iddialarını hakiki vesikalarla ispat edebilen başka bir kimseye de rastlamamıştı.

X

Söz arasında Lanny, Cagule adiyle tanınan ve Franco'nun İspanyada başardığı hükûmet darbesini Fransada yapmağa çalışan teşekkülün son zamanlardaki faaliyetlerine işaret etti. March, hâdiseleri biliyordu ve şüphesiz para yardımında bulunmuştu; fakat bundan hiç bahsetmedi. Lanny, suikastçılar arasına isminin nasıl karıştığı, Alman sefarethanesindeki Graf Herzenberg'in şatosuna nasıl hikâyesini anlattı. Graf epey korkmuş fakat Lanny'yi kapı dışarı etmeğe kendinde kudret bulamamış. Asilzade Graf'ın şaşkınlığı hikâyesi beyenelmilel müsabakacının sarkık ağzını geniş bir tebessümle yaydı.

Bundan sonra Lanny'ni gayet tabiî bir tavırla:

— Senyor Juan, dört devletin İspayadaki nüfuz sahaları üzerinde bir uzlaşmağa vardıkları haberi doğru mu?

Diye sorması mümkün olmuştu. Senyor cevap verdi:

— Tamamen asılsız. Kim bu masalları uyduruyor?

— Olan bitenden haberdar olmaları icap eden kimselerden işittim. Söylediklerine göre Almanya şimdi, İtalya cenubu, Fransa Katalonya'yı İngiltere de Cebelüttarik civarındaki yerleri alıyormuş. Anlaşılı Cebelüttarik'ta hava üsleri kurmak İngiltereye epey pahalıya malolacak..

— Bu yalan haberleri çıkaranlar Franco'yu tanımıyanlar. Franco, böyle bir şey yapmaktansa, kendi el ve gözlerini feda etmeği tercih eder.

— Fakat bu harp bitince epey borçlanmış olacak, Senyor.

— Doğru; fakat beynelmilel borçların uzun zaman bekliyebilecekleri herkesçe malûm.

Budd - Erling'in oğlu hafif bir tebessümle:

— Biz Amerikalılar bunu iyi biliriz: dedi.

— Memleketimizin bir çok servet kaynakları vardır; dostlarımızın da bunlardan istifade etmelerine müsaade edeceğiz: fakat kendi emniyetleri için [illegible] tenkit edenlere fazla bir şey vermiyeceğiz. Bunun aksini düşünenler Franco'nun nasıl inatçı bir adam olduğunu anlıyacaklar.

Lany, diğer bütün İspanyollar gibi bu eski tütün kaçakçısının da milliyeti ile tefahür ettiğini görüyordu. March, memleketinin istikbali, bilhassa cenubî Amerika devletlerine karşı nasıl anavatan vaziyetinde bulunduğu hakkında uzun uzadıya konuştu. İspanya, Monroe doktrini denilen şeyi iddialı ve lüzumsuz bularak hiç bir zaman sevmemişti.

— Biz Falangista'lar, dedi, büyük ekseriyeti siyah, sarı ve kızıl derililerden müteşekkil kütlelerle uğraşmanın en doğru yolunu bulduğumuza eminiz. Dünyanın bu çeşit yerlerinde demokrasi bahis mevzuu [illegible] ve kargaşalık çıkarmak istiyenlerin maksatlarına yarar.

— Hatırıma gelmişken sorayım, Senyor Juan, diye Amerikalı söze karıştı: teşekkülünüzün âzalarına, kelimenin iştikakı bakımından, Falangita demek icap ettiğine kimse dikkatinizi çekmedi mi? Falangista ağaçlara tırmanan küçük bir hayvandır.

Tütün kralı buna hayret ettiğini söyledi: kelimeye lûgatlarda bakacağına ve Franco ile temas edeceğine dair vaitlerde bulundu.» Robbie Budd'in oğlunun bu kadar malûmatlı oluşu onda iyi bir tesir yapmıştı.

Robbie'nin Avrupayı ilk ziyaretinde kendisiyle görüşmeği ümit ettiğini söyledi. Diğer faaliyetleri arasında Lanny'nin babası için yapabileceği iş bu nevidendi.

Bu öğle yemeğinden sonra Lanny doğruca Bienvenu'deki stüdyosuna gidecek, daktilo makinesinin başına geçip Franco İspanyasın istikbali hakkında öğrendiklerini kabil olduğu kadar az kelime ile kâğıda geçirecektir. Sonra bunu bir zarfa koyarak üstüne «Cumhur- [illegible] «Zaharoff 103» Kod ve nümerosunu yazacak, ve tekrar bir zarfa koyarak bu defa üzerine Vaşington'da dikkati çekmiyen küçük bir tuğla evde oturan Baker'in adresini yazacaktır. Baker bunu derhal, umumiyetle «Beyaz Ev'deki Adam» denilen ve Lanny'nin tanıdığı herkes tarafından kalben gelen bir hisle nefret edilen şahsa götürecektir.

XI

Cannes'la Juan arasında Akdenize uzanan irili ufaklı kayalarda birinin üstünde kırmızı keremitli çatılı ve önünde büyük bir balkonu bulunan, ismi bir zamanlar Londra ve Nevyorkta meşhur olan bir kadına ait bir şato vardı. Sahne kraliçesi Maxine Elliott'un ismi bir çok tanınmış kimselerle, bu arada J. P. Morgan ve yedinci Edward ile dedikodu mevzuu olmuştu. Maxine şimdi ihtiyar bir kadındı ve hükümdarlık rolünü lâzım gelen huşunetle oynuyordu. Evine hayatın her hangi bir sahasında muvafakiyet kazanmış şahıslar geliyordu. Lanny Budd ağlarını kurmak için burasının tam âşe [illegible] gecikmedi. Maxine'in şatosunda bu gibi yerlerde elzem olan bir yüzme havuzu vardı ve burası etrafında dünya çapındaki işleriyle yorgun düşen mühim şahsiyetler açılır kapanır bez koltuklar üzerinde uzanıp dinlenirlerdi. Maxine dama meraklısıydı ve bütün gün sarı kırmızı yollu bir güneş çadırının altında dur

(Devamı var)

GERÇEK

Yarışlar sürprizli olmadı

Halk gürültü çıkardı ve jüri kararını değiştirtti

Veliefendi koşu yeri havanın sıcaklığına rağmen çok kalabalıktı.

Koşular sürprizli olmamıştır. Bir «fo start» dedikodusu müstesna, hadisiz geçmiştir. Start işareti verilmeden kaçan Safir, Güllü hâkem kararile «fo start» sayıldığı ve koşuların tekrar mümkün olmadığı için neticenin kabul edilmesi üzerine halkın itirazı, koşunun yenilenmesine sebep olmuştur.

Koşu I — Pınarın sürüklediği koşuyu Zigfirit kazandı. Kontes sonlara doğru bir hücumla ikinciliği kurtardı.

Ganyan: 245

Koşu II — Şafakla Alnasip çekiştiler. Sonlarda, kendisini mükemmelen kullanan Alnasip koşuyu bir başla kurtardı.

Volga'da üçüncü geldi. Ganyan 140 plâse 115 - 205, 135

İkili 10 lira 30 kuruş.

Koşu III — Safir kolayca birinci, Taşkın ikinci oldu.

IV — Starttan itibaren önde koşan Diyana koşuyu kazandı.

Zigfirit ikinci geldi.

V — Toplu koşan hayvanların arasından Yılmaz Ruşen, sıyrıldı. Fışfışla çekimeden sonra kouyu bir boyla kurtardı.

Birinci ikili: Alnasip - Şafak 10.30

İkinci ikili: Safir - Taşkın 565

Üçüncü ikili: Diyana - Zigfirit 1510

Dördüncü ikili: Yılmaz Ruşen Fışfış 1915:

Çiftebahis: Alnasip - Diyana 730

Üçlü bahis Alnasip - Safir, Yılmaz Ruşen: 2100

Milletlerarası sosyalistliğin ihxası

Buenos Aires, 14 (A.A) — Sosyalist partisi milli kongresi bütün memleketlere hitap ederek Franko diktatörlüğünün yıkılması ve İspanya'da Cumhuriyet rejiminin iadesi için kat'i bir baziyet almanlarına dair bir karar vermiştir.

Kongre, milletler arası sosyalistliğinin ihyasını kararlaştırmıştır. Kongre, ırk ve din gözetilmeksizin muhaceretin serbest bırakılması hakkındaki beyanatı tasvip etmiştir. Nihayet kongre Filistinde Yahudi yuvasının vücude getirilmesine yardım edeceğini de bildirmiştir.

Saraçoğlu

(Baştarafı 1 incide

gören haysiyetli ve feragatli devlet memurlarına karşı reva görülen isnatlardır. Bu yazılar taşkın bir propaganda olmakla dahi güç izah edilir. Bahsedilen ve adeta bekleniyor gibi görülen şurişe gelince seçim serbestliği adına azami müsamaha ile hareket ettiğimizi biliyoruz.

Amerika İngiltereye ödünç para verecek

(Baştarafı 1 incide)

İngiltereye 1951 sonuna kadar kredi verilecektir. Ödeme, 1951 den itibaren 50 yılda itfa olunacaktır.

İstikraz anlaşmasının esas şartlarından birisi, dünya ticaretinin hemen hemen üçte biri i kontrol eden sterling bloku tahditlerini azaltmayı İngilterenin kabul etmesidir. Bu suretle sterling bölgesinde bulunan milletler tarafından Amerikan mallarının satın alınması mümkün olacaktır.

İki hükûmet, ayni zamanda ticaret ve el emeği kullanımı hakkında bir dünya konferansı toplanması için müzakerelere başlamayı da kabul etmişlerdir. Bütün dünya milletlerinin iştirâk edeceği bu konferansın gayesi, ticaretin istikrarı ve ticarete engel olan manialaların azaltılmasıdır.

Amerika dışişleri bakanlığı, bu anlaşma hakkında yayınladığı, bir hülâsada, bu ödünç vermenin gayelerinden birini, dünya ticaretinin sterling bloku ve dolar bloku diye ikiye ayrılmasına mani olmak diye vasıflandırmaktadır.

Amerika Fransaya kredi açtı

Vaşhington, 14 (A.A.) — Amerika tarafından Fransaya 650 milyon dolarlık kredi verilmesi hakkındaki anlaşma, dün Vaşington'da imzalanmıştır.

Bu kredinin 471 milyon doları, Amerikan teşkilâtının satın alınmasında kullanılacaktır. 100 milyon doları ile Amerikan sanayii ham maddesi mübayaa olunacaktır. 90 milyon dolar da, Amerikanın yaptığı yardımların ödenmesine harcanacaktır.

Mareşalın demeci

(Baştarafı 1 incide)

— Adetleri çok, zayıf partiler olacağına daha az sayıda ve fakat olgun, kuvvetli, partiler olması memleket için daha faydalıdır. Bu suretle halk iradesinin toplu olarak daha kuvvetli teallisi mümkün olur. Aksi takdirde mecliste reyler dağılır ve milleti kuvvetlendirmeğe doğru atılacak adımlar daha geç atılmış olur.

— Türkiye sosyalist partisinin kuruluşunu memleketimizin geçirmekte olduğu sosyal inkişafın bir neticesi ve bir ihtiyacın karşılığı olarak kabul edebilir misiniz?

— Bu ihtiyaç meselesi yeni meclis kurulduktan sonra kendini belli edecektir. Vatan menfaatini yüksek tutan kanunun sağladığı her çeşit partilerin kurulmasına taraftarım ve zaten memleketimizde demokratik bir hayat ve gelişme bu takdirde mümkün olacaktır.

— Bugün gazetelerde çıkan beyanatınızda; «milletin hakikî demokrasi zihniyetine sahip olmasını temin için çalışacağız» buyuruyorsunuz. «Hakikî demokrasi» mefhumundan, halkımızın yoksulluktan azade olmasını sağlayacak iktisadî demokrasiyi de kast ettiniz mi?

— Şübhesiz ki ettim, demokrasi tabirinden bizim anladığımız, halkın kendi varlığını kendi kudret ve kuvvetile sağlamasıdır.» «Hakikî demokrasi» tabiri geniş bir mefhumdur, bunun içine halkın kendisini alâkadar eden, siyasi iktisadi, harsi, ilmi mevzular dahildirler. Görüyoruz ki; diğer milletler, halklarının bu mevzuların etrafında bir takım cemiyetler kurarak teşekküller vücude getirmeleri sayesinde ilerlemişlerdir.

Bizim de istikbalimizin böyle olmasını temenni ederiz.

— Milletimizin menfaatlerine uygun haricî politikamız nasıl olmalıdır?

— Böyle bir politika, komşu ve uzak her devletle dostluk politikası olmalıdır. Sulha yanaşıyoruz, bütün milletler sulha giderken, millet menfaatına uygun bazka bir politika düşünülemez. Bu politikaya millî kurtuluş ve millî misak ruhu hâkim olmalıdır.

— Blok siyasetine taraftar mısınız?..

— Blok siyasetine taraftar değilim. Birleşmiş milletler Ana yasasına millet namına imza koyduk. Zaten Birleşmiş milletler teşkilâtı da milletleri birlik ve beraberliğe götürüyor.

Sayın Mareşalı daha fazla meşgul etmek istemedim ve müsaade alarak yanlarından ayrıldım.

Serbest adaylar

Bu güne kadar İstanbuldan millet vekilliğine serbest olarak adaylıklarını koyanların yekunu 83 olmuştur.

Dün vilâyete serbest adaylık için yeniden 3 müracaat olmuştur. Bunlar eski meb'uslardan Sabahattin Köseoğlu, inşaat müteahhidi Fehmi Eren, emekli yarbay doktor Niyazi Uluğ be D. Demiryolları 9 cu işletme hareket baş müfettişi Mustafa Server suçsuz'dur. Server suçsuz gazetelere ufak bir beyanname göndererek hizmetlerini ve adaylığını niçin koyduğunu anlatmıştır.

Geçim yolu

(Baştarafı 3 üncüde)

onlar gibi artık her Allahın günü eğlence arıyor... Bol bol sarfediyor, bol bol, bahşiş veriyor, hürmet ve itibar sahibi oluyor.. İlâh, ilâh..

Fakat Selim Bey, zamanının oldukça mütefekkir insanlarındandı. Namık Kemalı okumuş, vatan ve millet sevgisini anlamış; Ziya Paşayı okumuş, hattâ bir aralık Tunafi Vehbiyi ezberlemeğe çalışmıştı.. Hasılı hayatta kendisine rehperlik edecek birçok bilgiler edinmişti. Onun için daima etraflı düşünür, istikbali görmeğe çalışırdı..

İşte bu anda Selim Beyin zevku safa sürme hırsı bütün vücudunu titretmesine rağmen o, muhteşem, mutantan yaşayışın karanlığını da görebiliyordu. Kendi kendine:

— Her şeyin, diyor, bir de aksini düşünmeli; yoksa birçokları gibi çukura yuvarlanmak ihtimali yok değil; hem biraz da devletin kasasından yemeğe vicdanım pek razı olmuyor.

Selim Bey, bunları söyledikten sonra, kırışmağa yüz tutan alnını parmaklarile oğdu; hafif hafif mırıldandı:

— O halde ne yapmalı?..

«Evet ne yapmalı?» diye sualini tekrarlıyor, sonra bu suale gene kendisi cevap buluyor.

— Öyle bir plân bulmalıyım ki.. suya sabuna dokunmadan paralar cebime kolaylıkla dolsun.. bundan ne devlet ziyan etsin ne de ben, korku içinde kalayım.

Selim Bey, bu tertip düşüncelerle günlerce kafasını yordu; geceleri uykusunu kaçırdı. Eğer bir parça uyumuşsa ruyasında uğraştı; ama aradığı planı da buldu.

Bir gece gene uykusunu kaçırmış, yatağın içinde hareketsiz uzanıp duruyordu. Birden bire, yorganı üstünden attı, yatağın içinde doğruldu:

— Hah buldum şimdi...

Yataktan fırladı, terliklerini giydi; lâmbayı yakmağa lüzum görmedi. Zaten ayışığı vardı... Odanın içinde gezinmeğe başladı. Bulduğu fikri pek beğeniyor, kendi kendine tekrarlıyordu.

— İyi bir plân, iyi bir plân.

O gece, karanlıkların yavaş yavaş dağıldığını, ayışığının sabaha doğru nasıl söndüğünü gördü.

O gün dairede akşama kadar dalgın durdu; yapacağı işi vicdanına haklı gösterecek sebepler arıyordu.

— Herkes; diyordu, en ufak bir şeyde bile, kendisine bir hisse ayırmağa çalışıyor, dairede en büyük âmirinden en küçük memuruna kadar kendi salâhiyetleri dahilindeki işlerde hep yapındırıyorlar; meselâ geçen gün, kaput bezi tevziinde hissesine pek az düşecek olan baş müdürümüz, mutemede «Sen bana şöyle beş altı metre ayır da gerisini siz taksim edin, demiş ve mutemet te bütün memurların istihkaklarından birer parça kısarak başmüdüre altı metre kaput bezini tedarik etmemiş miydi?

İşte bu da bir nevi suiistimal değil miydi? Keza geçenlerde okumuştum, bilmem hangi umum müdüre bir malikâne yaptırılacakmış da külliyetli miktarda tahsisat ayrılmış.. İşte bu da bir nevi suiistimal.. Hem öyle ki, resmiyete dayanarak, kanuna uydurularak devlet hazinesinden çalmak. Bütün bunlar olurken ben, neden plânımı tatbik etmiyeyim?

Bu düşüncelerden sonra Selim Bey, vicdanında haykıran sese son cevabını verdi:

— Hem benimki bir suiistimal sayılamaz; ben, başkaları gibi dalavere çevirecek devlet hazinesini zarara sokmuyorum ya.. Onun ehli maliye tahsil memuru Mehmet Efendi.. Mübarek sanki onun için yaratılmış.. ben, sadece fiieden istifade etmiş olacağım.

Selim Bey; İnhisarlar idaresinde kahve satış memuru idi. İdare haftada iki defa satıcılara kahve tevzii yapıyordu.

O, gece Selim Bey; «buldum, buldum» diye yataktan fırladığı zaman şu keyfiyeti hatırlamıştı:

Dairece; kahve satışında kaide olarak yüzde iki fire esas kabul ediliyordu: Kaideye göre, fire vermeden satılmış 100 kiloluk bir çuvalda kendisine iki kilo kahve kalıyordu. Şu halde fire verdirmemek suretile her yüz kiloluk çuvalda bir, iki kilo kahve kalacaktı. bunun için de kahveleri nemlendirmek lâzımdı; ama çuvalları tutup suya daldıramazdı ya... Selim Bey, uzun uzun düşüncelerden sonra onun da çaresini buldu. Kahve çuvallarının ortasına içi su dolu toprak bir testi oturtarak, testiden sızan su, kahveleri nemlendirecek, bu suretle yüz kiloluk bir çuval hiç fire vermemiş olacak, hattu belki de fazla gelecekti. Böylece idareye hesap verirken firesini gene esas kaide üzerine düşecekti.

Selim Bey, bunun ne dereceye kadar istifadeli olacağını, yani zahmete değip değmiyeceğini bir uzun hesapladı; mükemmeldi.

— Her tevziatta diyordu, asgari üç çuval sarfolunduğuna göre bana haftada topyekûn on iki kilo kahve kalıyor demektir; buna kazaları da katarsak alıyyülâlâ...

Selim bey, karaborsada kahve fiyatlarının 12-15 arasında dolaştığını evvelden bildiği için onu hesaplamağa lüzum görmedi. Bununla beraber haftalık karını şöyle üstünkörü bir hesapladı; netice fena değildi, kendi kendine: «Haftada 120-150 lira hiç te fena bir şey değil.. evet evet mükemmel.»

Selim Bey artık, rahat rahat sigarasını tellendirebilirdi.. nitekim öyle yaptı.

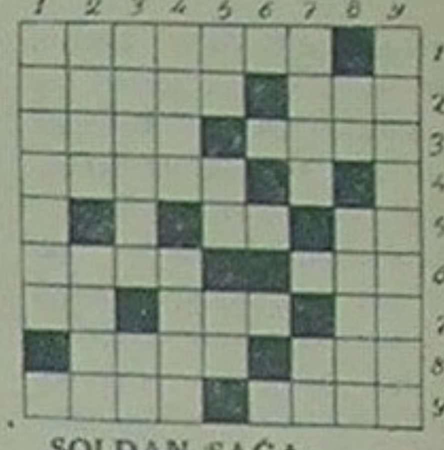
*

Bir sene sonra Selim Bey kendini şöyle bir yokladı; mali vaziyeti hiç te fena değildi.

Suya sabuna dokunmadan kendine bir geçim yolu bulduğundan pek memnun görünüyordu.

ZOKA

BULMACA

SOLDAN SAĞA:

1 — Faşist bir hükûmet. 2 — Bir kadın adı. Hararet. 3 — Bir gemici tâbiri. Almak mastarından fiil; 4 — Teşbih te bulunur; 5 — Yok. Bir takı. 6 — Hakiki. Para; 7 — Bir uzuv. Bir erkek adı. Nota. 8 — Kırılmaz cam; Büyük bir şairin soyadı; 9 — Zenginliğin mihrabı; eski bir şair.

YUKARDAN AŞAGI:

1 — Bir hükûmet; 2 — Bir erkek adı; bir meyva; 3 — Maya; Duman karası; 4 — Erkek; Terzi soyadı; 5 — Soru edatı, tafdil edatı, nota; 7 — Yuva, Bir mabut; 8 — Meşrubattan, Tutulan, 9 — İzmirlilerin hoşuna giden bir şarkı.

Dünkü bulmacamızın halli:

Soldan sağa:

1 — Muhammes, 2 — Ümid, bir çift harf 3 — Tubekna, 4 — Emel, Edat 5 — Ki, EA, ALA 6 — Aya, lar 7 — Mensucat 8 — Itırlar 9 — Taun, aş.

Yukarıdan aşağı :

1 — Mütekâmil 2 — Umumiyet 3 — Hibe, Anıt 4 — Adele, ara 5 — Amulu 6 — Mine, can 7 — Adalar 8 — Si, Alât 9 — İftar.